

«Djan», o la història dels sense res.

Albert Ventura [Núvol]

Malgrat ser un escriptor comunista, el rus **Andrei Platónov** (Vorónej, 1899 – Moscou, 1951) va ser silenciats, enterrat i mig oblidat de forma deliberada pel poder soviètic. No va ser tolerat de nou fins al final de la dècada de 1980, molt de temps després de l'estalinisme perquè es va interpretar que a la seva ficció literària atacava el poder del Gran Líder Suprem, el georgià Jossif Stalin. Però la realitat és que a la novel·la curta *Djan* hi trobem moltes d'altres coses que són realment sensacionals, en el terme més etimològic possible del terme. Juntament amb aquesta obra que ens ocupa avui, *Djan*, Edicions de 1984 ha fet possible que es publicuessin dues novel·les distòpiques del mateix autor, *Txevegur* (2009) i *La rasa* (2014), totes tres amb traducció de **Cabal**.

Djan és una novel·la curta que tracta sobre un poble, els djan, que viuen en una regió remota de la Unió Soviètica. Les seves possessions es limiten a alguns caps de bestiar, iurtes, pells, i un desconeixement total i absolut del Poder moscovita — no oblidem que els russos, soviètics o no, es caracteritzaven per l'imperialisme. Per a ells, el poble djan, la seva terra i tradicions eren l'únic món conegut, i necessitaven poc més que una mica de menjar i les interaccions entre persones com a éssers socialitzats que eren.

El pròleg, que firma el traductor Miquel Cabal, diu que «El poble djan viu abandonat en la misèria, aïllat, desesperançat. En Nazar Txagatàiev, un djan que ha crescut a Moscou i s'ha educat en el comunisme, torna a casa per ajudar la seva gent a sortir de la misèria. Per guiar el seu poble pel camí que l'ha de conduir a abraçar la modernitat del socialisme i els avenços que comporta». I és tan així, que, quan Nazar hi torna després de 15 anys de ser a fora, vestit amb una educació i una referencialitat cultural que els seus no tenen, es troba amb la sorpresa de localitzar viva, però molt envellida, la seva mare, i més de mig poble que, minvat pel temps, la dispersió i la fam, s'ha anat apagant.

De fet, l'entorn on es desenvolupa aquesta novel·la és una terra plena de misticisme àrid, on sembla que el temps no avanci, on l'únic que hi ha és un poble gairebé tel·lúric a cavall de diverses nacions, pobles i Estats-nació: de l'Iran actual

a la Rússia contemporània, de l'Afganistan als pobles kazakh, uzbeks, turcomans... I on cal no oblidar i tindre sempre ben present que aquesta àrea geogràfica és una zona del Caucas que ha estat una cruïlla de camins entre civilitzacions i, en conseqüència, les ètnies que s'hi han trobat han creat una autèntica amalgama cultural molt rica.

Malgrat l'intent d'assimilació cultural d'una part dels soviètics, hi havia una altra part del comunisme que propugnava precisament tot el contrari i pretenia «evangelitzar» els pobles de la URSS amb un socialisme que fes millor la seva vida i, alhora, mantindre els seus lligams culturals essencials. Aquesta tasca, precisament, és la que l'Estat central ha encarregat a Txagatàiev, que no és el primer home en ser-hi enviat amb aquestes intencions. Tot i això, el límit d'aquestes accions és insospitat perquè ell és un membre d'aquest poble.

Platónov (i en conseqüència la mà que el duu al català, Miquel Cabal) aconseguix el que, segons el meu parer, no és senzill d'aconseguir i, en qualsevol cas, encara més difícil de fer-ho d'una forma excel·lent: trobar l'equilibri d'una prosa amb imatges líriques, riques, amb una plasticitat lingüística que s'adapta perfectament a les costures d'un text que no és feixuc, que narra, que evoca i descriu amb una facilitat quasi cinematogràfica; i aconseguir de trobar aquest punt dolç és el que el fa tan atractiu i complet quan toca i palpa els elements de l'essència humana que omplen aquesta novel·la de nòmades del segle xx. Dit tot això, encara em sembla poc per descriure aquest petit caramel literari que ha publicat Edicions de 1984 recentment i, per tant, només us puc dir que atureu a fullejar aquest volum i us en convenceu per vosaltres mateixos. Honestament, crec que no us en penediríeu per res...

Andrei Platónov

Djan (trad. de Miquel Cabal Guarro)

Barcelona: Edicions de 1984, 2015